

de ernst van
reformeerden
EN OOK het
ijven eischen,
wat gerefor-
kennen, maar
bben moeten,
studeeren van
e zóó, dat zij
dezen tijd
zelf met hun
den bodem toe.

er geraakt.
n, dat de ker-
n stellen met
zijn, in staat
wekelijks twee
en al drukker
tijd is zoo
er de intellec-
k zoo aan het
het grootste
soms ontstel-
gen, en -ver-
rijzinnig kamp
an middelbare
net leuzen, die
verpen wat ze
te gelooven?),
lat dit alles
heeft mannen
oop is.

ingen te waar-

ze hebben daar
ians, wat onze
kan volstaan
het vereischte
kerken, nu ze
gewild hebben
pen zijn, deze
het terrein

ik HIER heel
stie buiten be-
ef ik elders.
nstof.

ren, dat ik op
ophaal; want
n hiet een en
ertatie schrijft
t daarvoor
n evenwel legt
arvoor wordt
en; het is be-
ere hoogte van
brenkt nu een-
breiding der te
te praktijk der
g van de taak,
omschrijft als
z, tegenstanders
bben de kerken
ginnen.
lingsstrijd niets
vaard een eigen
worden inge-
den, den nood
niet meer mel-
jn er niet mee

uwen tegen de
eigen kerkelijk
men. Ik denk
F. C. Meijster.
deze: het candi-
t is (het is toch
U. weet ik het
ag even zwaar)
examen willen
ei: verplichtend
tellen. Boven-
et de algemeene
gebied van het
ngen verbreken
niet het examen
tegelijk gebeurt
di de weg naar
promotie denkt
toch reeds is;
u, dat wie van
ersiteit ter wille
r zijn doctoraat
dan wie candi-
i. niet bevorder-
eling van Kam-
l m.i. ELKE der
nen ontwikkelen
op het bestaan
te V. U. niet te
examen zal ver-
of daarin op te
et doctoraal ex-

c) Eindelijk: laat men niet zeggen: op die ma-
nier wordt Kampen een wetenschapsinstituut, dat
van de eigenlijke opleiding zich min of meer los-
maakt. Want Kampen is nu eenmaal weten-
schappelijke instelling geworden, geeft nu een-
maal een wetenschappelijke graad, die als zoo-
danig door de V. U. erkend wordt (dat het rijk
het niet doet, zegt niets, het rijk erkent ook de
examens der V. U. niet als wetenschappelijke
examens; de effectus civilis is iets anders, is geen
effectus scholaris, scientialis), en, — zoodra een-
maal de kerken zullen toegeven, dat haar eigen
nood als belijdende kerk vordert, niet maar een
paar professoren plus enkele liefhebberij-auteurs,
doch mannen, die in dezen al meer verintellectu-
aliseerden en al minder echt-wetenschappelijke
tijd weten, wat er te koop is, hebben die kerken
zelf de examenstof, haar bedoeld, gebracht onder
het aspect van haar eigen ambtspra-
tijk, en daarmee dus erkend — wat voor haar
ook hoog noodig te erkennen is — dat bestudeering
van de „leer“, „leven“ is, dienst, ambtsbediening
voor God, bekwaamend ook tot den bizonderen
ambtsdienst van den dienaar des Woords, in de
procentgewijs al meer toenemende gevallen, waar-
in dit met de leiding van diens leven blijkt te
strooken, en in zijn eigen geest blijkt te leven als
verlangen voor zijn God.

Volgende week een enkele slotopmerking.

K. S.

Sylvester-gedachten.

In het vorige artikel heb ik, bij gelegenheid van
de kerstviering, enkele verzen aangehaald uit den
bundel van Berendien Meyer-Schuiling, die als
nieuwe uitgave nog moest besproken worden.

Daarbij maakte ik melding van een tweeden
bundel, die eveneens tot het tweeërlei doel dienen
kan: tot afdoening van reeënse-schuld en tegelijk
tot het bijdragen aan de stemming van het oogen-
blik. Als dit nummer van ons blad verschijnt is
de Sylvester-avond vlakbij en dus is er plaats voor
een Oudejaarsavond-gedachte, als hier te vinden is.

„Hier“ beteekent: in den verzenbundel van H.
W. Aalders, Ritselingen.¹⁾

De bundel is groter dan die van Mevr. Meyer,
meer ook een verzen-verzameling. In een aantal
„groepen“ met opschriften zijn negentig gedich-
ten bijeengebracht, gerangschikt naar hun onder-
werp of stemming. Natuurdichten, religieuze ver-
zen, „seizoen-zangen“ vormen den hoofdinhoud,
benevens een klein aantal, die onder het opschrift
„Vierdagen“ zijn samengevoegd.

Opvallend is het veelvuldig gebruik van den
sonnet-vorm. Niet slechts is er een aparte afdeeling
„sonnetten“, maar ook zijn vele van de „stem-
mingen en gedachten“, van de „vierdagen“ en
de „pastellen“, in den sonnetvorm gesteld.

Die sonnetvorm is de specifieke vers-formatie
van de Tachtigers, of, beter nog, van de Nieuwe
Gidsers. Voor wat de dichters der vernieuwing
rondom 1880 in hun verzen wilden uiten, de „aller-
individueelste expressie van de aller-individueelste
emotie“, was de sonnetvorm bij uitstek geschikt.
De doorgaans vrij lange versregels, de technische
bouw, die in de twee quatrijnen aan de impressie
ruimte liet en in de twee volgende terzinen aan
de expressie, gaven den dichter gelegenheid zijn
gevoelens in zorgvuldige analyse weer te geven
en het „aller-individueelste“ geleidelijk te bena-
deren. Niet zonder reden noemde Jacques Perk de
sonnetten „kinderen van de rustige gedachte“. Die
rustige gedachte, breed-uitgesponnen en tot in het
subtiële toe uitgewerkt, kon in de sonnetten wor-
den neergelegd.

En dan kwamen daar de taalvormen bij. De
Nieuwe Gidsers, die als principe hadden dat de
klank van het woord zooveel mogelijk den inhoud
moest vertolken, zochten naar expressionistische
woord-combinaties, maakten zelf nieuwe woorden
en nieuwe constructies, schiepen een eigen, ar-
tistische taal. Daarom spreekt Perk van „gebeeld-
houwde sonnetten“, door kunstenaarshand dus
vervaardigd uit voorliggend materiaal.

In de latere jaren is de waardeering ten dezen
geheel veranderd. De sonnetvorm, al bleef hij
bestaan, raakte meer en meer in onbruik bij de
jongere dichters, die geheel andere uitingwijze
begeerden: niet meer de gebeeldhouwde taal, niet
meer de fijne gevoelsanalyse, niet meer de indi-
vidueele emotie. Het sterk-plastische kwam op den
voorgond, het korte, felle vers, met ongelijk-
soortig ritme en onregelmatigen periodenbouw.
Juist de volstrekte regelmaat van het sonnet deed
het zijn positie verliezen. Geheel in aansluiting
bij de structuur van den tijd en de bewogenheid
van de jaren na den oorlog zochten de jongere
dichters vrijheid van beweging. En de nieuwe zake-
lijkheid, die gaandeweg veld won, kon ook geen ge-

noegen meer nemen met de gemanierde taalvor-
men. Ze verlangde nuchterheid, vermindering van
alle sier, van alle overbodigheid en alle onnoodi-
ge luxe. Zoo kwam het moderne vers in de
plaats van het sonnet en kreeg dit laatste het
cachet van ouderwetsheid.

Het is noodig, bij de beoordeeling van Aalders'
bundel deze dingen in het oog te houden.

Want het karakter van ouderwetsheid, dat
hij draagt, is voor een goed deel gevolg van de
veelvuldigheid van dezen sonnetvorm. De dichter
hanteert die met gemakkelijke hand en daarom blij-
baar met zekere voorkeur. Maar dat maakt dan
ook zijn bundel in dezen tijd als niet van dezen
tijd. Daarbij komt, dat verschillende van deze
sonnetten, zooals dat trouwens vaak ook bij de
Nieuwe-Gidsers het geval was, niet spontaan-ge-
worden, niet uit drang geboren, maar geschreven,
gemaakt zijn, met het gevolg dat het gekunstelde,
het welk aan den vorm inherent is, nog sterker
naar voren treedt.

Daarlegenover staat echter ook een verdienste,
die uit het gebruik van den sonnetvorm voort-
vloeit. In verband met de zeer gerechtvaardigde
bezwaren, die in den christelijken kring van meet
aan tegen de Tachtigersbeweging bestonden, was
men ook van den sonnetvorm, die zoo geheel
drager was van de Tachtigersidee, afkeerig. Door
enkelen van de christelijke kunstenaars, ik denk
hier in 't bijzonder aan Seerp Anema, werd toen
bewezen, dat het sonnet voor de uiting van christe-
lijke gedachten niet minder dan iedere andere
versvorm geschikt was. Dat bewijs nu wordt hier
overtuigend bevestigd (zoo zelfs, dat men geneigd
zou zijn te zeggen, dat blijkt hoe oefening de
kunst baart: want juist de sonnetten van be-
lijdenden inhoud, de specifiek christelijke dus uit
dezen bundel, vertoonen het meest die gemakke-
lijkheid, waarvan ik sprak). Het sonnet met zijn
geleidelijken opgang in de impressie, zijn wending
naar de conclusie, en straks zijn verwerking van
den indruk in de expressie leent zich heel goed
voor de weergave van christelijke gedachten en
stemmingen en is als christelijke-kunstvorm zeker
niet de mindere van de nieuwere formaties. Dat
doet Aalders' bundel duidelijk zien in de goede
proeven van het genre, die hij bevat. En dat
acht ik een verdienste, waar er onder onze christe-
lijke dichters tegenwoordig een streven is dien
sonnetvorm te vermijden en te vervangen door
nieuwe en nieuwste zakelijkheids-vormen.

Als een voorbeeld van het christelijke sonnet, als
ik het duidelijkheidshalve zoo eens zeggen mag,
tegelijk als stemmings-vers, nu het oude jaar bijna
voorbij is, citeer ik hier uit dezen bundel de

Oudejaarsavond-gedachte.

De Tijd, de Tijd is als de woel'ge zee:
de jaren rollen ras en rustloos voort;
van verre wordt het slaag geruisch gehoord:
de doodenzang vol eind'loos levenswee;
en alles sleept zij in haar deining mee,
geen smeekbêe heeft nog oolt haar gang gestoord
en elke klacht wordt in haar diep gesmoord,
waarin elk leven in den dood verglee.
Eéns is de golfslag van den Tijd ten end; —
dan rijst de dageraad van 't Eeuwig Heden,
waarin geen Tijd, noch Dood meer wordt gekend.
o, Heere, schenk mij op mijn stille bedden,
dat ik, in Jezus als Uw kind erkend,
dat Land van 't Eeuwig Leven mag betreden.

Men ziet het, in de opzettelijke alliteratie, de ge-
drongen woorden, den rythme-dwang heeft dit
sonnet de bezwaren, die nieuwere verstechnische
opvatting tegen dezen vorm inbrengt. Maar de
gedachte is zuiver en de bouw van impressie over
wending naar expressie is logisch.

Daarom kan de rustige lectuur van dit sonnet
ons wel brengen in de stemming, die op het ernst-
stig moment van de jaarscheiding ons past.

C. T.

Kerstnummers.

In deze week tusschen Kerstmis en Nieuwjaar
staat alles nog in de sfeer van het pas gevierde
Kerstfeest en daarom is het ook nu het moment
om met enkele woorden te wijzen op het tweetal
Kerstnummers van geïllustreerde tijdschriften dat
verleden week, maar te laat voor bespreking vóór
den kerstdatum, ons bereikte.

„Eerste is het Kerstnummer van „Op den
Uitkijk“, zwart van omslag, met rooden rug
en den titel verwerkend in het kaars-embleem in
zilver.

„Op den Uitkijk“ geniet o.m. deze welverdiende
reputatie, dat het in zijn Kerstnummer ook werke-
lijk een Kerstnummer geeft, d.w.z. niet een ma-
gazine in den modernen trant met bijdragen van
allerlei slag en illustraties, hoe mooi op zich-
zelf, van geheel bijkomstig karakter, maar een
blad, beter gezegd, een boek, dat in zijn uiterlijk
en innerlijk hoofdzakelijk aan de Kerstviering is
gewijd. Daarbij zoekt de Redactie ieder jaar naar
afwisseling. Ditmaal heeft ze die gevonden in
gekleurde en geïllustreerde randen, die, door een

kleiner formaat van textpagina voor sommige ar-
tikelen, boven of terzijde van het geheele artikel
blijven staan. Soms zijn daarmee smaakvolle ef-
fecten bereikt. Zoo bij het artikel van A. J. L.
Looyen, „Zwerfervolk“, waar rand en text elkaar
prachtig aanvullen. Door de dikwijls sterke kleur-
contrasten van papier en rand is iets onge-
meens verkregen, dat stellig dit Kerstnummer een
eigen karakter verleent. Voorts is door bladzijde-
formaat van verschillende grootte en bladzijde-
papier van onderscheiden kleur een groote va-
riëteit gevonden, die bij het doorbladeren van het
100 bladzijden tellende nummer iedere keer verrast
doet opzien.

Een opvatting als deze zal uiteraard de smaak-
verschillen sterk prikkelen. De sensaties: héél
mooi en veel te bont, buitengewoon harmonieus en
geheel dissonerend, vol van stemming en niets-
zeggend zullen alle door den lezer worden onder-
gaan. Maar geïnteresseerd zal hij blijven en tel-
kens opnieuw het boek open slaan zal hij ook,
want met dit Kerstnummer heeft hij niet in een
middag of avond afgedaan. En in dat binden van
de belangstelling en boeien van gespannen aan-
dacht heeft de Redactie ongetwijfeld een belang-
rijk ding bereikt.

Even afwisselend als het uiterlijk is, is de
inhoud. Een keur van welverzorgde bijdragen is
bijeengebracht, waarvan ik alleen den titel kan
noemen, maar met de vermelding dan toch aan-
stonds erbij: dat wat ik er van las zeer de moeite
waard is.

Ds F. C. Meijster opent het nummer met een
artikel over „Maria langs Rachels graf“. Dan
volgen, in de orde van plaatsing Mevr. van Hoog-
straten-Schoch met een verhaal „De Professor
komt“, Ds A. B. W. M. Kok met „Edom en
Christus“, Prof. Dr J. Waterink met „En toch
feest“, Prof. Dr A. van Veldhuizen met „Loof-
hout in het Kerstgetij“ (hier vooral passen de illu-
straties prachtig in het kader), Ds W. J. J. Velders
met „De Vijfhoeke“ (een verhaal), Dr A. van
Deursen met „Het feest van de Kribbe“, Hendr.
Kuyper—van Oordt met „Het Kerstvogeltje“, (een
belletristisch stuk), L. W. Zoeter met „Het Heilig
Avondmaal in de beelddende kunst“ (rijk geïllu-
streerd), Annie M. Ringnalda met „Margje volgt
een ster“, Willem de Mérode met een vers „Kerst-
mis“, H. J. Heynes met „De Cargadoor“, Dr J.
Veldkamp met „Kerstfeest in donkeren tijd“, Dr
C. Tazelaar met „Kerstproza uit de literatuur“,
A. J. L. Looijen met „Zwerfervolk“, Ds Th. C.
Vriezen met „Herodes als bouwheer“, Willem de
Mérode met een vers „Op weg“, G. Sevensma-
Themmen met een roman-fragment „In beide
handen“.

Dit is niets dan een opsomming van de bij-
dragen, maar die toch wel wat zegt, namelijk
vooreerst dat de inhoud rijk is en verscheiden
en in de tweede plaats, dat het kerstgebeuren en
wat daaromheen staat centraal is: niet minder
dan 10 van de stukken hebben rechtstreeks of zij-
delings op het kerstfeest betrekking. En als ik dan
nog eens herhaal dat bijna ieder artikel op een
andere wijze is verlicht, dan heeft deze opsom-
ming van wat het Kerstnummer biedt hopelijk
deze waarde, dat de lezer zal verstaan, dat hier
iets geboden wordt, dat rustige attentie verdient
en op waardeering alle recht heeft.

Het tweede Kerstnummer, eveneens uitgave van
Gebr. Zomer en Keunings Uitgeverij, Wag-
eningen, is van „De Christelijke Illustratie
„De Spiegel“. Op den omslag zien we een
ongemeene tekening van de Wijzen uit het Oosten.
En de 32 bladzijden van den inhoud zijn met een
keur van illustraties, foto-reproducties en teeke-
ningen, grootere en kleinere, op aangename wijze
versierd. Ook van dit Kerstnummer noem ik gaarne
de bijdragen, alweer omdat die vermelding-op-
zichzelf een introduceerende waarde heeft en die
introducee is verdient.

Prof. Dr F. W. Grosheide levert de eerste bij-
drage: „Een Zoon“, bewerking van den tekst „Een
Zoon is ons gegeven“, G. van Ravenswaay schrijft
over „Het Kerstlied“, Jilles Limburg geeft een
verhaal „Schuld“, een ongenoemde schrijft een
artikel over „Kerstfeest bij het Leger des Heils“,
Ds J. A. Visscher verhaalt van „Voetstappen in
de sneeuw“, A. J. L. Looyen plaatst ook hier een
artikel over het dierenleven „De gevlengelde rui-
ter“, Zuster Sonja geeft een belletristisch stuk
„Men noemt zijn naam Vredevorst“, M. van der
Staal vertelt van „Kerstfeest in Rusland“, C. Th.
Jongejan-de Groot geeft een verhaal „Oudejaars-
avond“ en „Jobs Kerstwonder“, Een „Kerstwed-
strijd“ besluit de aflevering.

Zeker, deze opsomming is eentonig. Maar wat
ze vermeldt is allerminst eentonig en het is weer
zooveel, dat men ook met dit Kerstnummer niet
aanstonds gereed is.

De Uitgeefster, die aan deze beide uitgaven veel
zorg heeft besteed en geen moeite heeft gespaard,
heeft de Kerstlectuur met twee verdienstelijke en
aanbevelenswaardige bijdragen verrijkt.

C. T.

¹⁾ Uitg. La Rivière en Voorhoeve, Zwolle.